

CABALLÉ, Anna. *El feminismo en España. La lenta conquista de un derecho.* Madrid: Ediciones Cátedra, 2013. La historia de..., 2. 330 pàgs. [13 x 20].

Què significa ser feminista avui a Espanya? És un dels interrogants que l'autora, Anna Caballé, pretén dilucidar amb la present obra. A través de deu capítols on s'indaguen les arrels religioses del moviment, l'amplitud d'horitzons amb l'experiència republicana, la reafirmació de la sexualitat, o la repressió i involució pròpies del franquisme, recorrem un llarg camí que ajuda a sintetitzar el llegat feminista hispà. De manera àmplia, s'intenta entendre l'articulació d'aquest moviment evitant, en la mesura del possible, la caiguda en els tòpics, la comparació o els judicis de valor. Sobre aquests últims precisament es pregunta l'autora per què malgrat l'embranchada del moviment i dels beneficis morals en termes d'igualtat jurídica entre homes i dones que aporta la lluita feminista, s'insisteix a desprestigiar-la. Ja sigui assimilant-la a la radicalitat o a la falta d'atractiu físic o de feminitat, la veritat és que sorprèn la mala reputació de la qual ha gaudit l'etiqueta feminista. No hi ha dubte de l'avanç en algunes matèries com el marc legislatiu o fins i tot lingüístic, amb la Llei Integral contra la Violència de gènere (desembre de 2004) per al primer cas, o la popularització d'expressions com a *tolerància zero* o *discriminació positiva* per al segon. No obstant això, tant el sexisme lingüístic com la desigualtat d'oportunitats segueixen presents avui dia.

Finalment, per comprendre la naturalesa de les reivindicacions femenines en el context espanyol, l'autora apunta dues tesis principals. D'una banda, s'insisteix a desmentir que el feminisme espanyol sigui un mer apèndix o una còpia dels moviments europeus i americans, on la lluita sufragista és la peça clau. D'altra banda –i explicant l'anterior-, el matís que les reivindicacions femenines no han tingut com a comú denominador les qüestions socials, sinó les culturals. És a dir, a diferència de les resistències feministes anglosaxones que han fet del dret a vot la seva bandera, insistint també en l'accés al treball, l'ús d'anticonceptius o l'eliminació del maltractament masclista, allò que aglutina a Espanya la diversitat de pràctiques feministes (de les catòliques a les revolucionàries) és més aviat “*el derecho a la formación en las letras y a la escritura*” per evitar “*la domesticidad de la mujer*”. Una espècie de feminisme literari que sota la màxima kantiana de el “*sapere aude!*” veu en la pedagogia i en l'educació la taula de salvació de l'obscurantisme.

IHE

(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

¿Qué significa ser feminista hoy en España? Es uno de los interrogantes que la autora, Anna Caballé, pretende dilucidar con la presente obra. A través de diez capítulos donde se indagan las raíces religiosas del movimiento, la amplitud de horizontes con la experiencia republicana, la reafirmación de la sexualidad, o la represión e involución propias del franquismo, recorreremos un largo camino que ayuda a sintetizar el legado feminista hispano. De manera amplia, se intenta entender la articulación de este movimiento evitando, en la medida de lo posible, la caída en los tópicos, la comparación o los juicios de valor. Sobre estos últimos precisamente se pregunta la autora por qué a pesar del empuje del movimiento y de los beneficios morales en términos de igualdad jurídica entre hombres y mujeres que aporta la lucha feminista, se insiste en desprestigiarla. Ya sea asimilándola a la radicalidad o a la falta de atractivo físico o de femineidad, lo cierto es que sorprende la mala reputación de la que ha gozado la etiqueta feminista. No cabe duda del avance en algunas materias como el marco legislativo o incluso lingüístico, con la Ley Integral contra la Violencia de género (diciembre de 2004) para el primer caso, o la popularización de expresiones como *tolerancia cero* o *discriminación positiva* para el segundo. Sin embargo, tanto el sexismo lingüístico como la desigualdad de oportunidades siguen presentes hoy en día.

Finalmente, para comprender la naturaleza de las reivindicaciones femeninas en el contexto español, la autora apunta dos tesis principales. Por un lado, se insiste en desmentir que el feminismo español sea un mero apéndice o una copia de los movimientos europeos y americanos, donde la lucha sufragista es la pieza clave. Por otro lado –y explicando el anterior–, el matiz de que las reivindicaciones femeninas no han tenido como común denominador las cuestiones sociales sino las culturales. Es decir, a diferencia de las resistencias feministas anglosajonas que han hecho del derecho a voto su bandera, insistiendo también en el acceso al trabajo, el uso de anticonceptivos o la eliminación del maltrato machista, lo que aglutina en España la diversidad de prácticas feministas (de las católicas a las revolucionarias) es más bien “*el derecho a la formación en las letras y a la escritura*” para evitar “*la domesticidad de la mujer*”. Una especie de feminismo literario que bajo la máxima kantiana del “*sapere aude!*” ve en la pedagogía y en la educación la tabla de salvación del oscurantismo.

IHE
(Secretaría de la revista)